

Lukasenko, a macskavadász

Minszki barátaim egészen furcsa történeteket mesélnek mostanában. Például azt, hogy az önálló államiságát nemrég elnyerő Fehéroroszországban felértékelődik a kutya- és macsakabarátok bosszújától korábban rettegő sintérek társadalmi helyzete. Alekszandr Lukasenko elnök ugyanis engedelmes parlamentje elé vitt egy törvényt, amely egy-egy "főben" maximálja a városi lakásokban tartható kutyák és macskák számát. Ezeket lajstromba kell venni, a többi házi kedvencet pedig vidékre száműzik, vagy a törvény erejével sintérekézzé adják.

Batyka, a fiókdiktátor

Talán emlékeznek még néhányan olvasóink közül az 1960-as évek éles nyelvű, fergeteges humorú amerikai publicistájára, Art Buchwaldra. Ő "idiotisztikus hablatynak" nevezte az efféle államférfiúi megnyilvánulásokat – bár ő általában nem a szovjet vezetők beszédeit, hanem az iskolázatlan latin-amerikai diktátorok handabandázását vesézte ki. Annyi tény, hogy a fehérorosz Batyka – vagyis "Jóapó", ahogyan alattvalóinak jelentős része elismerő csettintéssel nevezi őt – nem sokkal humánusabb Fidel Castrónál, Hugo Chaveznél vagy más hatalomittas, nagyszájú fiókdiktátoroknál. Elég arra gondolni, hogy Lukasenko áldásos tevékenysége nyomán az elmúlt években több ellenzéki fehérorosz közszereplőnek és az elnököt bíráló újságírónak egyszerűen nyoma veszett. A politikai rendőrség, amely a lakosság megfélemlítésére megtartotta a KGB nevet, szó szerint behálózta a négy magyarországnyi nagyságú országot. Miközben korszerű gyógyszerekre nincs pénze az egészségügyi tárcának, Minszk nagy tételben vásárol méregdrága parányi japán lehallgatókészülékeket.

Büdös zoknik

A tömegszlatásra kiképezett rendőrök brutalitása nem ismer határokat. Még csak nem is bújnak sisakrostély mögé, mint a magyar Rambók tavaly, a "sajnálatos októberi események" óráiban. Hiszen terjengős beszédeiben Lukasenko még biztatja is a hatalom zord őreit: "Legyetek emberségesek, elvtársak, de a nyugati bérenceket, a provokátorokat, az idegen érdekeket szolgáló cselszövőket gumibotozzátok meg könnyörtelenül!" A történelme során rengeteg etnikumnak otthont adó Fehéroroszországban a Szovjetunió felbomlásáig a modern nemzettudat kialakulása jószerivel még el se kezdődött. Történelmileg tehát nem lenne talaja, gyökere a személyesen Lukasenko által szított idegengyűlöletnek, amely

manapság a hivatalos ideológia és politikai gyakorlat része a háború alatt talán minden szovjet tagköztársaságnál többet szenvedő államban. A fő ellenségnek kikiáltott lengyel kisebbséget szabályosan üldözik, a közös fehérorosz–litván és fehérorosz–lengyel múltat az iskolai oktatásban, a tankönyvekben szinte lábbal tiporják. A behúzott nyakkal járó fehérorosz értelmiségiek így szinte megkönnyebbüléssel veszik a "macskavadász" törvényt, amely végső soron a "mainstream"-en kívül esik: a diktatúrának csupán vadhajtása. Afelől nincs kétségük, hogy a Lukasenko szolgálékú híveiből és néhány fanatikus kommunistából álló alsóház egyhangúlag megszavazza a nevelésügyi törvényt. Kivált hogy a fehérorosz parlament a pártállami idők járási hivatalának és egy harmadosztályú italmérésnek a keveréke. A honatyák farzsebében ott lapul a házi pálinkával teli butélia, táskájukban jókora darab szalonna illatozik. A tévétudósításokból ítélve a feltűnően kevés, szigorú tekintetű honanya sem a költségvetés számait osztja-szorozza, hanem a körmét reszeli, vagy mobiltelefonon pásztorolja a családtagjait. Az ő feladatuk lett tolmácsolni a "dolgozó fehérorosz asszonyok kérését", hogy a távolsági vonatokon a vasúti hatóságok szüntessék meg a "vegyes" hálókocsikat, mivel a hölgyek megunták szagolni – bocsánat, ez idézet a fehérorosz lapok címdalairól – a férfiak bűdös zokniját. Ez lenne most a központi közéleti kérdés Fehéroroszországban? Miközben a nemi szegregáció harcos hívei a tévé- és rádióműsorokban naturalisztikus részletességgel számolnak be a mosdatlan férfitestek okozta szenvedéseikről, addig a szingli életbe beleunt lányok felháborodottan tiltakoznak a férjvadász esélyeiket rongáló "női szakasz–férfi szakasz" megkülönböztetés ellen. Ne higgyék, hogy a hatóságok véletlenül traktálják a lakosságot macska- és bűdöszokni-problémákkal. Orwell óta tudjuk, hogy a diktátorok így kerülnek el a komoly és fontos – netán politikai – kérdéseket, amelyekről Fehéroroszországban ma nem tanácsos vitatkozni.

Betevő falat

Különös forgatókönyv ez Kelet-Európában. Olyan új államról van szó, amelynek első embere egy állami gazdaság vezetőjeként, a szovjet határőrség politikai tisztjeként szocializálódott. Az már személyes IQ-jának, erkölcsi értékrendjének tulajdonítható, hogy időnként Hitlerért, máskor meg Sztálinért lelkesedik. Ezek a nyilatkozatai világbotrányt váltottak ki, s odavezettek, hogy a civilizált világ kiközösítette a nagydarab akarnokot. Ám ez még annyira sem érdekli Lukasenkót, mint az észak-koreai "Kedves Vezetőt", Kim Dzsong-Il-t a nemzetközi bojkott. Az agresszív államfő még a saját anyanyelvét sem beszéli tisztességesen, és rendre összerúgja a patkót az őt hatalomra juttató kremlbeli patrónusaival is. A hiányzó nemzettudat, a kormánypárti média által manipulált vidéki lakosság jó részének a

politikai érdekartikulációra való teljes képtelensége mellett azért teheti ezt, mert alattvalói szeretik. Fehéroroszországban ma kisebbek ugyanis a társadalmi különbségek, mint a szomszéd országokban. A szovjet gépipar fellegvárainak egykori gyárai, a kolhozok és az állami gazdaságok, sőt a rafinált adórendszer révén a kisebb magánvállalatok is állami ellenőrzés alatt állnak. Az embereknek megvan a betevő falatjuk, nem élték át a rendszerváltás gazdasági és egyéb megpróbáltatásait. Meggyőződésük, hogy ezt a Batyka gondoskodásának köszönhetik. Lukasenko alattvalóinak fogalmuk sincs arról, hogy ez a "jólét" főleg az orosz energetikai tranzitdíjakból és a "lator országokba" irányuló fegyverexportból származik. Többek közt Szaddám Husszein és Hugo Chávez megrendeléseiből. Lám, az éles szemű Art Buchwaldnak még "post mortem" is igaza van.

Megjelent: Magyar Hírlap, 2007. 06. 21.